

Memo aan de Raad

Datum	3 juni 2025	Behandelend ambtenaar	N. Nicolai
Afdeling	Omgeving	Manager	M. van Deutekom
Onderwerp Portefeuillehouder	M. van der Meer		

Geachte raadsleden,

Inleiding

Op 19 december 2024 heeft de gemeenteraad besloten een vervolg te geven aan het onderzoek toegankelijkheid toren Martinikerk. Er zijn extra middelen beschikbaar gesteld om verder technisch onderzoek te doen. Het vervolg hiervan is dat Adema Architecten technisch onderzoek heeft gedaan en inzichtelijk heeft gemaakt wat daadwerkelijk een nieuwe trap in de toren gaat kosten en wat de (technische) gevolgen hiervan zijn. Er is afgesproken dat de kosten voor de gemeente inzichtelijk worden gemaakt en dat deze informatie kan worden betrokken bij de integrale afweging bij de behandeling van de kadernota 2026. Als de gemeenteraad bereid is om geld beschikbaar te stellen voor het toegankelijk maken van de toren van de Martinikerk kan er op detail niveau verdere uitwerking worden gedaan.

Samenvatting

Het beter toegankelijk maken van de toren van de Martinikerk is al langer een wens in de gemeente. In 2016 is een eerste verkenning gedaan naar de mogelijke richting om dit te realiseren. Destijds waren er drie modellen gepresenteerd en is het voorkeursmodel met de trap verder uitgewerkt. Uiteindelijk heeft deze uitwerking geen vervolg gekregen. Wel is de wens opgenomen in het coalitieakkoord 2022-2026. In 2024 is er verder onderzoek gedaan hoe de aansprakelijkheid weerlegd kan worden aangezien de eigenaar van de toren 'Stichting tot Behoud van Monumenten in de Gemeente Waadhoeke' geen risico's en aansprakelijkheid wil dragen. Ook is onderzocht of er een exploitant gevonden kan worden en of er draagvlak is voor de ontwikkeling. De antwoorden op deze vragen waren op hoofdlijnen positief waarna er verder technisch onderzoek gedaan kon worden (zie bijlage 2).

Op 19 december 2024 heeft de raad besloten om geld beschikbaar te stellen voor dit aanvullende technische onderzoek. Adema Architecten heeft de opdracht gekregen om dit technisch onderzoek te doen en een kostenindicatie te maken van de nieuwe trap. De plantoelichting hierop is te vinden in

bijlage 1. Er is gekeken naar wat voor soort trap er op de kritieke punten moet komen (ingang toren, langs de klokken, door verdiepingsvloeren etc.) en er is rekening gehouden met oudere bezoekers door rustpunten toe te voegen. Daarnaast is het idee om kijkvensters te maken in de spits van de toren.

Uit de diverse onderzoeken blijkt dat een aantal zaken van belang zijn. Hieronder deze thema's met een korte analyse.

Veiligheid omgang:

De torenomgang is smal en niet geschikt voor groepen bezoekers. Het voorstel in het rapport is om de torenomgang alleen toegankelijk te maken onder begeleiding. Dat betekent dat de reguliere bezoekers van de toren alleen toegang hebben tot het bovenste platform en uitzicht hebben door de nog in te brengen ramen in de spits. De mogelijke exploitant (de kerk) heeft aangegeven geen begeleiders te kunnen leveren om de toren te beklimmen. Wel heeft een vrijwilliger uit Franeker zich gemeld beklimmingen te willen organiseren in de toren. Eén bereidwillige persoon is kwetsbaar en maakt dat alleen zo nu en dan de omgang gebruikt kan worden. Een andere optie is het aanbrengen van een kooi rond de omgang, dit zal een behoorlijke impact hebben op het beeld van de toren vanaf het maaiveld.

Veiligheid toren:

De trap is door Adema Architecten ontworpen en houdt rekening met alle veiligheidseisen van de trap. De kosten voor veiligheidseisen van de toren zelf zoals brandveiligheidseisen zijn niet meegenomen in het rapport.

Draagvlak:

Zowel de eigenaar als de beoogde exploitant stellen zich dienstbaar op, maar zijn niet enthousiast om de toren toegankelijk te maken. De eigenaar van de toren "Stichting Behoud Monumenten gemeente Waadhoeke" heeft een brief gestuurd aan het college en stelt in haar brief voor om het eigenaarschap van de toren over te dragen aan de gemeente als de trap wordt gerealiseerd (bijlage 3). Dit is niet wenselijk aangezien het onderhoud van de toren geen primaire taak is van de gemeente. Wellicht kan de stichting weer gevraagd worden om het onderhoud te verrichten van de toren. De stichting geeft duidelijk aan geen enkel risico en aansprakelijkheid te willen en kunnen dragen.

De beoogde exploitant heeft aangegeven toegangskaartjes te willen verkopen en de toegang naar de toren te willen beheren. Verdere afspraken over beheer en onderhoud moeten nog gemaakt worden.

Juridisch:

In het rapport wordt voorgesteld om een stichting op te richten die fondsen en subsidies kan aanvragen voor het realiseren van een trap in de toren. De stichting zou ook de marketing en exploitatie op zich kunnen nemen, echter bestaat deze stichting (nog) niet. Het is onzeker wie mogelijk deze stichting kan en wil oprichten en de toegankelijkheid van de toren in stand wil houden. Gelet op wat onder 'Draagvlak' staat opgenomen is het enthousiasme tot dusver beperkt.

Financiën:

Verdere onderzoeken zijn nog van belang betreft onderhoudskosten, structurele kosten, bijkomende kosten van veiligheidseisen, verzekeringskosten etc. De geschatte kosten die tot nu toe zijn gemaakt zijn fors hoger dan werd verwacht na eerdere onderzoeken. Nu ligt er een uitgewerkt plan met een technisch rapport en een kostenoverzicht. Er is een behoorlijke investering nodig à

€ 1.279.599,- om de trap te kunnen realiseren. Deze investering weegt niet op tegen de te verwachten inkomsten die geschat zijn door Herbestemming Kenniscentrum Noord à € 45.750,- (zie bijlage 2)

Veel details zijn nog onbesproken, voor nu is het van belang om een afweging te maken in de kadernota om financiële middelen beschikbaar te stellen.

Van belang voor de raad

Er hebben de afgelopen jaren diverse onderzoeken plaats gevonden op het gebied van exploitatie, aansprakelijkheid en kosten. Het rapport laat een ontwerp zien van een nieuwe trap in de toren van de Martinikerk inclusief de te verwachten investeringskosten van € 1.279.599,-. Het is aan de gemeenteraad om in het kader van de integrale afweging bij de kadernota te overwegen om hier evt. middelen voor beschikbaar te stellen waarmee de toren van de Martinikerk wel of niet toegankelijk kan worden gemaakt.

Bijlagen

Bijlage 1: Plantoelichting technisch onderzoek toegankelijkheid toren Martinikerk te Franeker

Bijlage 2: Eindadvies onderzoek haalbaarheid realisatie uitzichtpunt toren Martinikerk Franeker

Bijlage 3: Brief aan college van Stichting Behoud Monumenten gemeente Waadhoeke 9-5-2025

Bijlage 4: Brief aan college van Stichting Behoud Monumenten gemeente Waadhoeke 16-12-2024

Bijlage 5: Kostenopzet Adema Architecten

Bijlage 6: Bouwkundige kosten Adema Architecten

Bijlage 7: Begroting toren Martinikerk Franeker

